

EUROREG

CENTRUM EUROPEJSKICH
STUDIÓW REGIONALNYCH I LOKALNYCH
UNIwersytet Warszawski

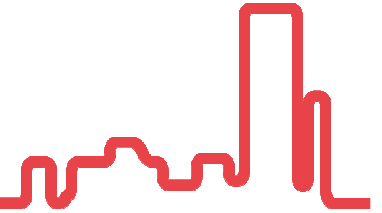
Uwarunkowania rozwojowe miast. Szanse i zagrożenia

Grzegorz Gorzelak

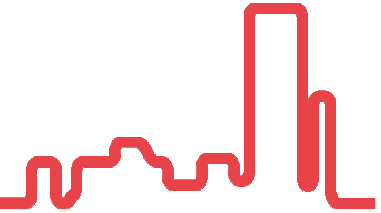
IX Samorządowe Forum Kapitału i Finansów
Warszawa, 11-13 października 2011

Cały postęp ludzkości dokonał się w miastach

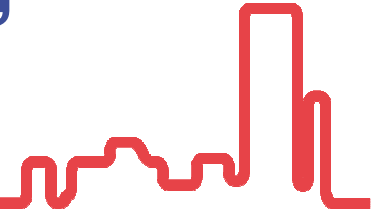
- Od pojawienia się społecznego podziału pracy miasta odgrywają kluczową rolę w rozwoju.
- „*Cały postęp ludzkości dokonał się w miastach*” – i w regionach wokółmiejskich, utworzonych przez niektóre tylko miasta (Jane Jacobs, 1974).
- Miasta są jednostkami napędzającymi (*drivers*) rozwój i postęp.

Jaki jest świat?

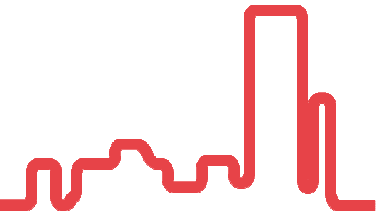
- T.Friedman: świat jest „płaski.
- **Globalizacja:** *outsourcing, offshoring*, przepływy kapitału, uniwersalizacja wartości, stylów życia, przekazu informacji, sposobów wytwarzania, technologii.
- Uzasadnienie teoretyczne: w dążeniu do maksymalizacji zysku ogranicza się koszty przenosząc się do miejsc słabiej rozwiniętych, które dzięki temu doznają przyspieszenia rozwoju, i poziom rozwoju się wyrównuje.

R.Florida: świat jest „iglicowaty”

- Tylko niektóre miejsca – metropolie – koncentrują intensywną działalność gospodarczą, szczególnie zaś naukowo-badawczą i innowacyjną, także w sektorze szeroko rozumianej kultury, finansową - o wysokiej wartości dodanej.
- Od specjalizacji sektorowej – do specjalizacji funkcji. *Advanced Producer Services* (usługi biznesowe i profesjonalne, finanse, ubezpieczenia, nieruchomości). Np. Charlotte stała się drugim po NYC centrum finansowym USA!
- To są „iglice” na mapie świata, o silnej – i stabilnej - przewadze konkurencyjnej.
- Uzasadnienie teoretyczne (m.in.):
 - M.Porter o konkurencji (przewaga komparatywna *versus* przewaga konkurencyjna; proaktywne *versus* odziedziczone czynniki produkcji).
 - Także P.Krugman (Nowa Geografia Ekonomiczna): obniżenie kosztów transakcyjnych prowadzi do koncentracji produkcji w miejscach najkorzystniejszych, niekoniecznie najtańszych.

Ludność (*mega-cities*)

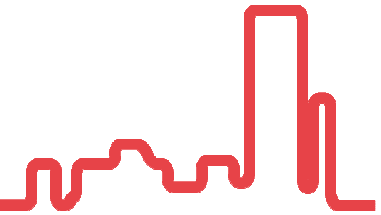
SOURCE: LANDSCAN GLOBAL POPULATION DATABASE, OAK RIDGE NATIONAL LABORATORY

MAP BY TIM GULDEN

www.WhosYourCity.com

EUROREG

Gospodarka (*global cities*)

SOURCE: U.S. DEFENSE METEOROLOGICAL SATELLITE PROGRAM

MAP BY TIM GILDEN

www.WhosYourCity.com

EUROREG

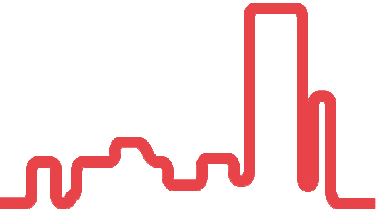
Innowacje

SOURCE: THE WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO) PATENT AND TRADEMARK OFFICE

MAP BY TIM GILDEN

Od miast izolowanych („przestrzeń miejsc”, miasto-system)

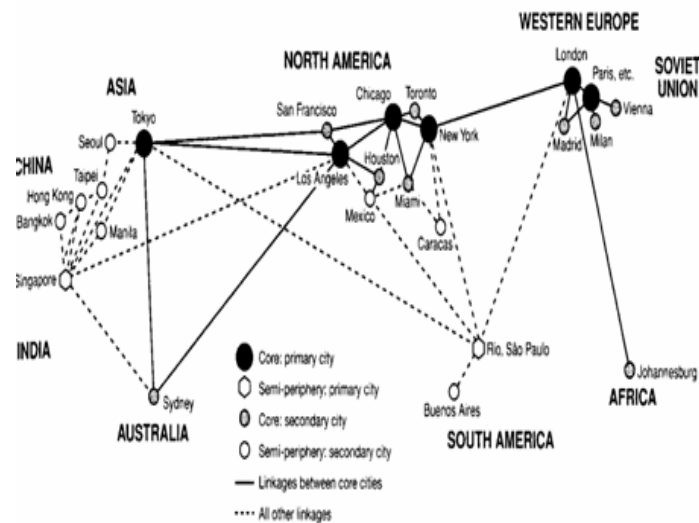

- Miasta rozwijały się w znacznej mierze niezależnie od siebie – owszem, wchodziły w interakcje handlowe i finansowe, ale o pozycji miasta decydowało to, co znajdowało się w nim samym.
- Np. sir Peter Hall w swojej książce „*The World Cities*” z 1966 r. rozpatrywał miasta odrębnie, nie wskazując, iż tworzą one system światowy. Wielkie miasto światowe to wyodrębniony system zawierający wiele sektorów gospodarki, skomplikowany układ rezydencjalny zdekomponowany na miasto i jego przedmieścia oraz złożony system zarządzania.

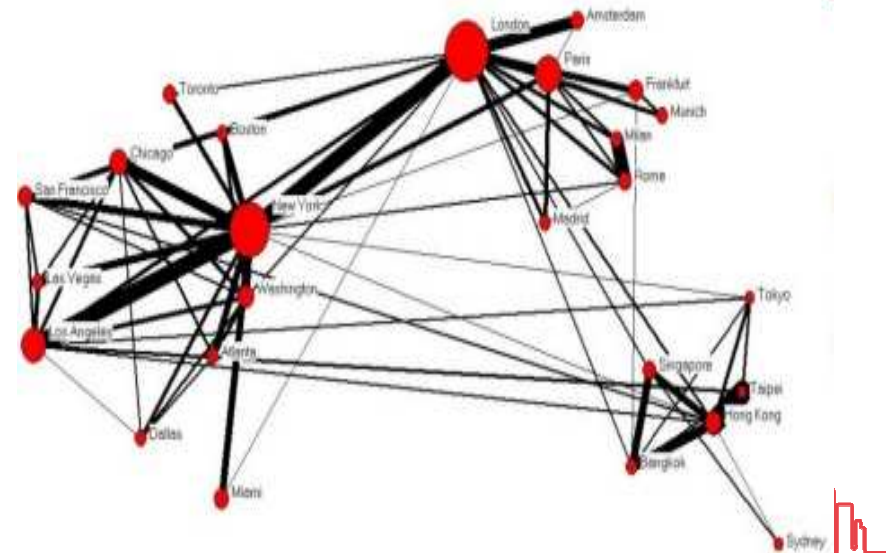
... do sieci miast („przestrzeń przepływów”, system miast)

- J.Friedman, *The world city hypothesis*, 1986; S.Sasseen: *The global city New York, London, Tokyo*, 2001
- M.Castells, 1995 – „przestrzeń przepływów”. O sile układu terytorialnego decydują jego powiązania (globalne) z innymi układami.

Hierarchia miast światowych, Friedman 1986

Lotniczy ruch pasażerski, 2001

Innowacje

- Innowacja jest najważniejszym czynnikiem rozwoju we współczesnej gospodarce – to truizm!
- Nauka tworzy wynalazki (*inventions*). Przekucie wynalazku na innowację wymaga odpowiedniego środowiska instytucjonalnego, społecznego, gospodarczego.

.....finanse ...

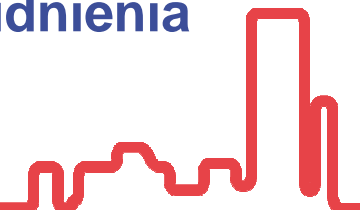
- Globalna gospodarka finansowa. Trzy głądy światowe (NYC, Londyn, Tokio). Londyn – globalna „górką rózrzádw”.

.....media i kultura ...

- Szeroko rozumiany „przemysł” kultury najszybciej rosnącym sektorem gospodarki

Najlepsze środowisko dla tych działalności zapewniają metropolie, które obecnie „rządzą światem”.

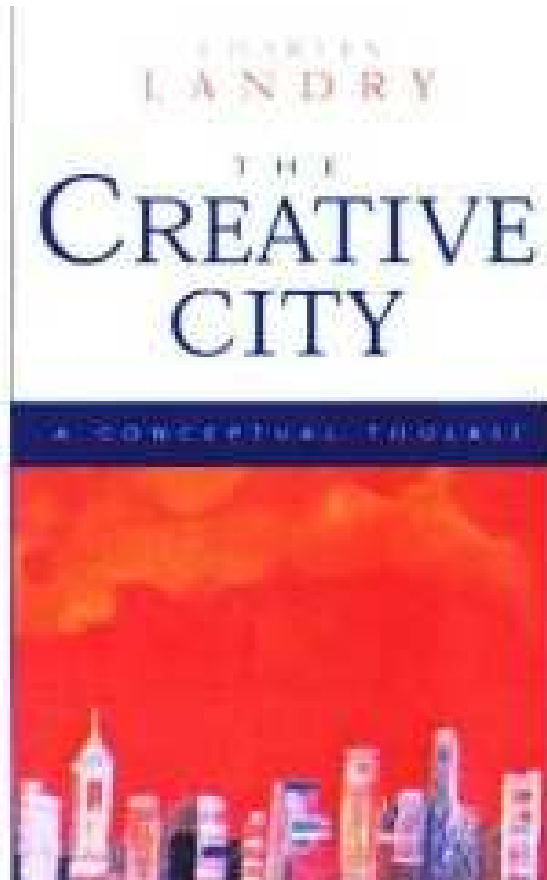
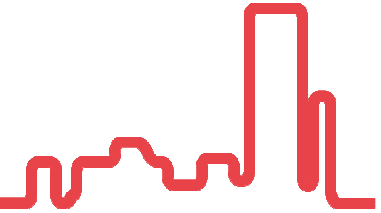
Ranking miast europejskich ze względu na wielkość zatrudnienia w przemysłach high-tech i związanych z nimi usługami

1	2	3	4	5
Barcelona	Amsterdam	Goeteborg	Ateny	Bratysława
Birmingham	Berlin	Hannover	Bordeaux	Wrocław
Dusseldorf	Dublin	Neapol	Bruksela	Łódź
Florencja	Hamburg	Praga	Glasgow	Gdańsk
Londyn	Kopenhaga	Sztockholm	Lipsk	Brema
Manchester	Madryd	Strasbourg	Drezno	Genua
Mediolan	Rzym	Marsylia	Newcastle	Ryga
Monachium	Turyń	Sevilla	Lizbona	Helsinki
Paryż	Warszawa	Bilbao	Kraków	Palermo
Lyon	Budapest	Wiedeń	Poznań	Vilno
Stuttgart	Nantes	Tulouza	Ljubljana	Talinn
Frankfurt-M	Nuremberg		Valencja	Saragossa

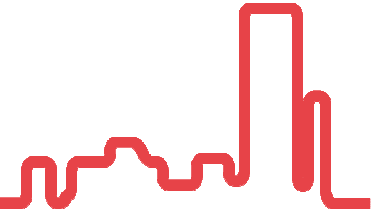

Kreatywne miasto - „modny” termin

Inwentarz problemów, które pojawiają się w różnych miastach, i które trzeba na bieżąco – a jeszcze lepiej z wyprzedzeniem – rozwiązywać.

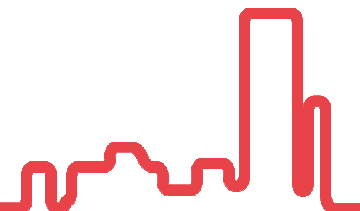
Kapitały miejskie I wg Landry'ego

Rodzaje kapitałów, które są niezbędne do szybkiego i harmonijnego oraz trwałego rozwoju miasta:

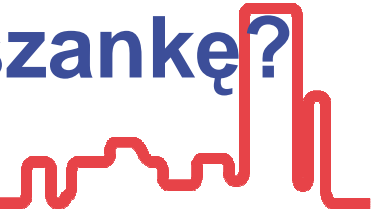
- Kapitał **ludzki** – kwalifikacje mieszkańców, w szczególności wyspecjalizowana wiedza, przewyższająca przeciętny poziom kwalifikacji.
- Kapitał **społeczny** – sieć zależności i współpracy między instytucjami, organizacjami, społecznościami i grupami interesu.
- Kapitał **kulturowy** – poczucie przynależności i właściwe pojmowanie unikalnej tożsamości i specyfiki miejsca, jego klimatu, dziedzictwa, pamięci oraz zdolności do formułowania marzeń i dążeń.
- Kapitał **intelektualny** – idee i potencjał innowacyjny społeczności.
- Kapitał **naukowy i technologiczny** – umiejętność wykorzystania zdolności do dokonywania odkryć i rozwiązywania problemów z dostępnymi technologiami i uzyskiwania praktycznych zastosowań.

Kapitały miejskie II wg Landry'ego

- Kapitał **twórczy** – zdolność do stawiania nowych pytań, do uruchamiania wyobraźni, łączenia tego, co wydaje się niepowiązane, do bycia oryginalnym i innowacyjnym.
- Kapitał **demokratyczny** – zdolność społeczności do dokonywania przejrzystych i jawnych wyborów na drodze prowadzonego dyskursu w ramach istniejących struktur instytucjonalnych.
- Kapitał **środowiska przyrodniczego** – krajobraz naturalny i zabudowany, w tym zróżnicowanie tego krajobrazu.
- Kapitał **przywództwa** – motywacja, wola, energia oraz zdolność do podejmowania decyzji i ich wykonywania.
- Kapitał **finansowy** – zasoby finansowe niezbędne do opłacenia usług i wydatków infrastrukturalnych.

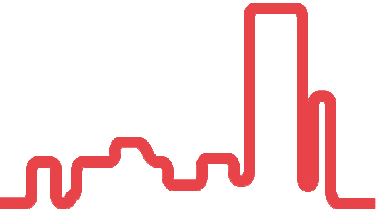
Jak z kapitałów zrobić właściwą mieszankę?

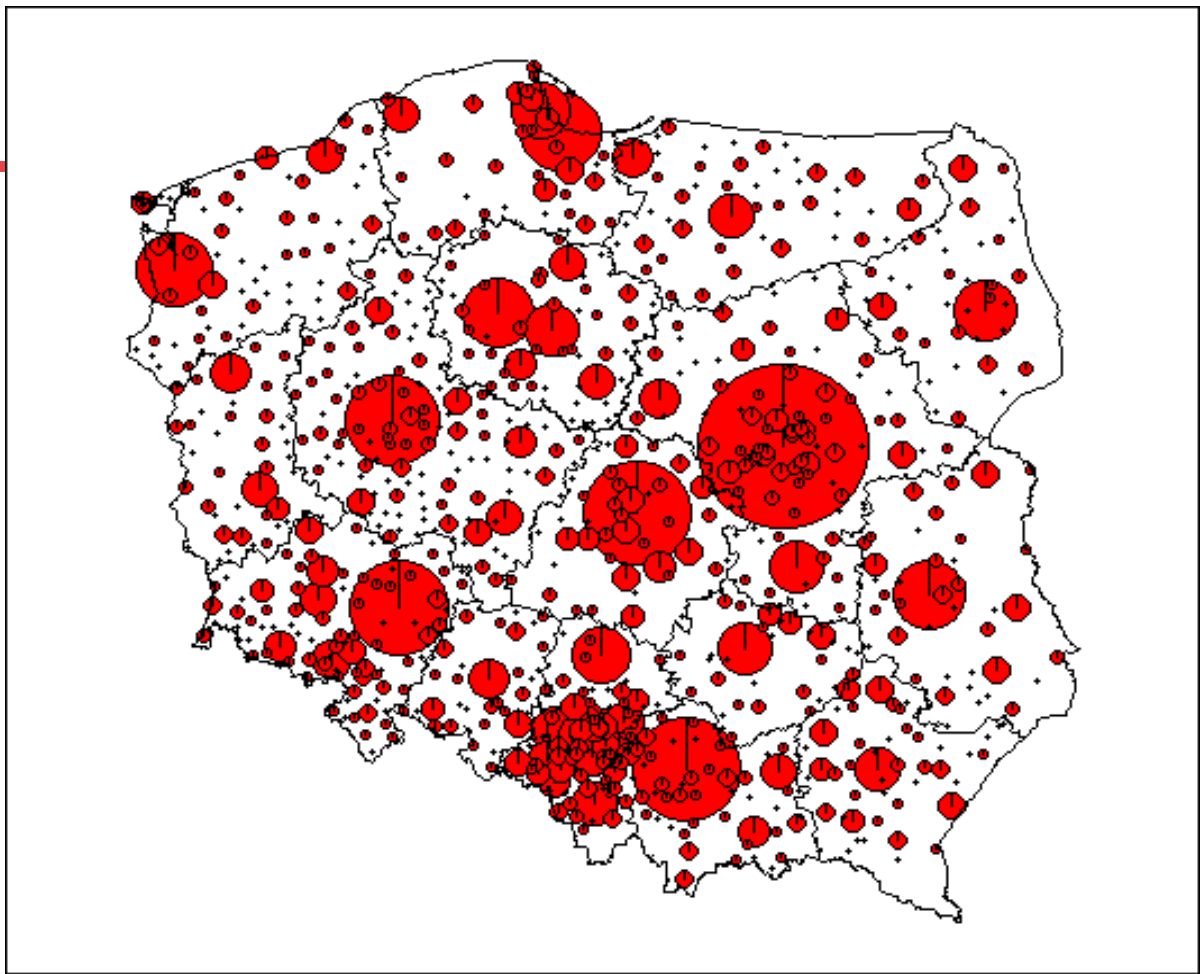
Kapitały te występują oczywiście w poszczególnych przypadkach w różnych proporcjach i są różnorodnie wykorzystywane.

Jednak każdy z nich jest niezbędny dla rozwoju miasta, a rolą **lokalnych liderów** jest ich właściwe skomponowanie i stosowanie podczas realizowania strategii rozwoju.

Przyszłość (?)

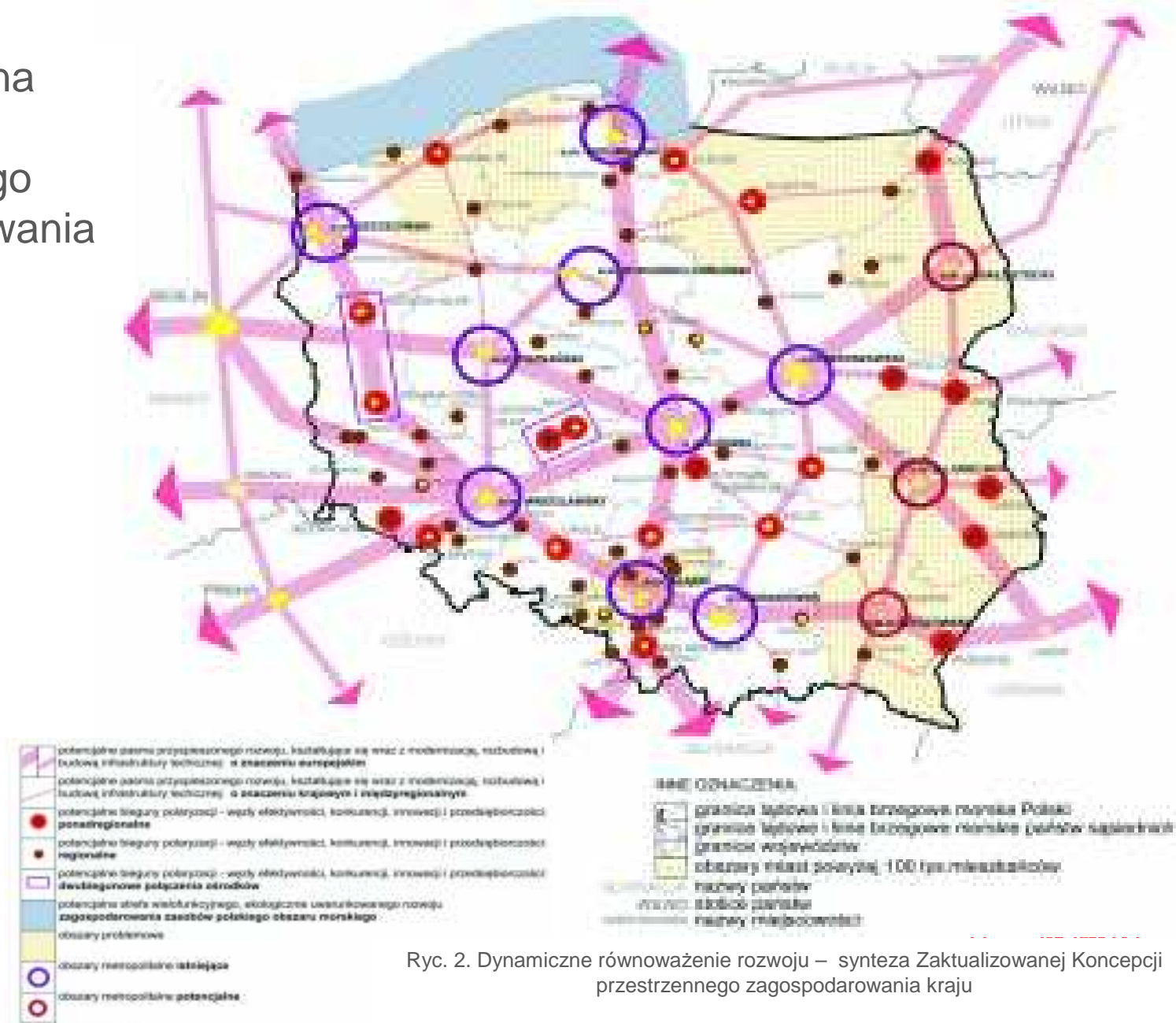

- Czy rozwój miast będzie postępował w nieskończoność? Nie widać przesłanek zaprzeczających tej tezie.
- Mimo tego, że globalizacja to w swojej istocie „detrytorializacja” (Scholte, 2006), to miasta – szczególnie miasta światowe – pozostają najważniejszymi węzłami tej „odprzestrzennionej” sieci, jaką stały się współczesna gospodarka i społeczeństwo.

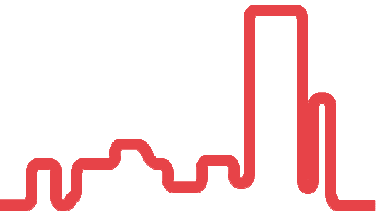
Miasta w Polsce

Zaktualizowana koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju, 2005

Ryc. 2. Dynamiczne równoważenie rozwoju – synteza Zaktualizowanej Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju

A w Polsce?

- Polska Wschodnia – konieczność przyspieszonej urbanizacji.
- Doktryna koncentracji i dyfuzji: polskie metropolie (raczej potencjalne, niż już ukształtowane) – łącznikami Polski z gospodarką globalną, ośrodki ogólnokrajowego rozwoju.
- Konieczna dyfuzja z tych największych ośrodków do miast o znaczeniu subregionalnym, i dalej – do układów lokalnych.
- Wygrają odważni, przewidujący – i nowocześni. Zapatrzeni w przeszłość będą wśród przegranych.

Dziękuję za uwagę